

Avizul Comitetului Economic și Social European privind responsabilizarea în societate și integrarea cetățenilor romi în Europa (aviz exploratoriu)

(2011/C 248/03)

Raportor: dl **Ákos TOPOLÁNSZKY**

În scrisoarea sa din 15 noiembrie 2010 și în conformitate cu articolul 304 din TFUE, dl ambasador Péter Györkös a solicitat Comitetului Economic și Social European, în numele Președinției ungare, să elaboreze un aviz privind

Responsabilizarea în societate și integrarea cetățenilor romi în Europa

(aviz exploratoriu).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 27 mai 2011.

În cea de-a 472-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 iunie 2011 (ședința din 16 iunie 2011), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și nicio abținere.

1. Concluzii și recomandări

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN:

1.1 salută și apreciază eforturile depuse până în prezent de Uniunea Europeană, în vederea reducerii segregării romilor ⁽¹⁾ și promovării integrării lor sociale, prin rezoluțiile și legislația elaborate de instituțiile sale, prin asigurarea structurilor de cooperare și prin finanțare din fondurile structurale și alte instrumente financiare;

1.2 în același timp, atrage atenția asupra faptului că, în ciuda acestor eforturi combinate, situația romilor nu s-a îmbunătățit în mod decisiv în ceea ce privește discriminarea multora dintre ei, nivelul de trai și oportunitățile lor în viață; dimpotrivă, s-a constatat înrăutățirea anumitor aspecte;

1.3 subliniază că această situație dificilă poate fi îmbunătățită doar printr-o strategie europeană integrată, coordonată și coerentă, precum și printr-un program de acțiune hotărât și sistematic care să cuprindă toate domeniile politice și care să fie pus în aplicare la nivel național, asigurându-le persoanelor și comunităților respective competențele și autoritatea necesare pentru a decide cu privire la propriul lor destin (responsabilizare). Acest program de acțiune trebuie să fie pus în aplicare de autoritățile locale (subsidiaritate);

1.4 prin urmare, salută propunerile prezentate în Comunicarea Comisiei Europene ⁽²⁾ pe tema „Un cadru european

pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020” și consideră că aplicarea acestora la nivel național și la nivelul Uniunii este foarte importantă; dorește să fie un partener ferm implicat în acest proces;

1.5 cu toate acestea, este de părere că această strategie îndelung așteptată nu s-a ridicat la înălțimea așteptărilor; ar fi putut fi mai ambițioasă, mai concretă și mai bine structurată;

1.6 consideră că se pot propune statelor membre următoarele elemente – care să fie puse în aplicare în mod coordonat – drept cei trei piloni ai unei politici de integrare a romilor realiste, fezabile, care să reflecte, în mod explicit, dar nu exclusiv, natura problemelor și prioritățile strategice de soluționare a acestora:

a) o politică de integrare fără deosebire de rasă și etnie – abordarea concentrării problemelor sociale și reducerea sărăciei și a lipsurilor extreme;

b) o politică de sprijinire a responsabilizării persoanelor care se consideră membre ale oricăror comunități rome și de celebrare a incluziunii sociale realizate de acestea;

c) politici generale și acțiuni publice împotriva rasismului;

1.7 subliniază necesitatea de a implica reprezentanții societății civile, experții și partenerii sociali în procesul de consultare, formulare și punere în aplicare a politicilor și pune accentul pe nevoia vitală de a implica în mod activ reprezentanții și membrii populațiilor și comunităților de romi atât în procesul de planificare, cât și în punerea în aplicare la fiecare nivel (UE, național, regional și local), în conformitate cu intenția din Comunicarea adoptată de Comisie;

⁽¹⁾ Acest document se bazează pe definiția stabilită în Avizul CoR privind integrarea socială și economică a romilor în Europa (JO C 42, 10.2.2011, p. 23): „[...] termenul «rom» utilizat în acest document este un termen generic care include și alte grupuri de populație cu caracteristici culturale asemănătoare și care au cunoscut marginalizarea și exclușiunea în societatea europeană (populația Sinti, țigani, populațiile nomade, Kalè, Camminanti, populația Ashkali etc.)”.

⁽²⁾ COM(2011) 173 final, Bruxelles, 5 aprilie 2011.

1.8 atrage atenția asupra necesității de a reprezenta în mod ferm interesul public, solicitând o planificare și punere în aplicare sistematice, precum și coordonarea politicilor; de asemenea, subliniază importanța elaborării politicilor la nivel local, a abordării diferențiate bazate pe nevoi autentice, a prezentării unor informații obiective, precum și a unei evaluări permanente și sistematice;

1.9 atrage atenția Consiliului asupra necesității de a se găsi o soluție pentru ca romii care nu dețin, pentru indiferent ce motiv, documentul care le atestă naționalitatea (garanția accesului nediscriminatoriu la cetățenia europeană) să îl redobândească, și de a menține această problemă printre prioritățile agendei, atâta vreme cât ea nu va fi rezolvată;

2. Introducere

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN:

2.1 este de acord cu evaluarea situației prezentată în Raportul Comisiei Europene „Romii în Europa”⁽³⁾, respectiv cu propunerile formulate în Comunicarea „Integrarea socială și economică a romilor în Europa”⁽⁴⁾;

2.2 susține Avizul Comitetului Regiunilor privind integrarea socială și economică a romilor în Europa⁽⁵⁾, în care se solicită atât recunoaștere și sprijin pentru rolul strategic al autorităților și comunităților locale, cât și politici regionale integrate;

2.3 reiterează recomandarea formulată în Avizul exploratoriu al CESE privind integrarea minorităților – romii⁽⁶⁾, în special cu privire la extinderea utilizării proceselor din cadrul metodei deschise de coordonare; de asemenea, își confirmă poziția fermă exprimată în Rezoluția privind situația romilor în Uniunea Europeană⁽⁷⁾ cu privire la respectarea drepturilor fundamentale ale tuturor cetățenilor europeni și la combaterea discriminării, rasismului și xenofobiei în toate țările;

2.4 reiterează mesajul din Avizul său privind integrarea și agenda socială că trebuie intensificate eforturile de combatere a discriminării prin punerea în aplicare a instrumentelor legislative existente și prin consolidarea politicilor publice și a angajamentului social pentru integrare⁽⁸⁾;

2.5 este de acord pe deplin cu evaluarea situației și cu propunerile formulate în Raportul Parlamentului European privind Strategia UE pentru integrarea romilor⁽⁹⁾;

⁽³⁾ SEC(2010) 400 final – Document de lucru al serviciilor Comisiei „Romii în Europa: punerea în aplicare a instrumentelor și politicilor Uniunii Europene pentru integrarea romilor” – raport intermediar 2008-2010.

⁽⁴⁾ COM(2010) 133 final.

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Regiunilor privind integrarea socială și economică a romilor în Europa (JO C 42, 10.2.2011, p. 23).

⁽⁶⁾ JO C 27, 3.2.2009, p. 88–94.

⁽⁷⁾ JO C 48, 15.2.2011, p. 1.

⁽⁸⁾ JO C 347, 18.12.2010, p. 19–27.

⁽⁹⁾ Parlamentul European, INI/2010/2276, din 24.11.2010.

2.6 recunoaște pe deplin și împărtășește valorile de nediscriminare și de incluziune a persoanelor excluse, consacrate în Strategia de la Lisabona și în Carta drepturilor fundamentale a UE;

2.7 sprijină cele zece principii comune, acceptate pe scară largă, stabilite în contextul cooperării în cadrul Platformei integrate a UE pentru incluziunea romilor și atrage atenția asupra necesității punerii în aplicare a acestora la nivelul statelor membre⁽¹⁰⁾;

2.8 apreciază în mod deosebit punerea la dispoziție a fondurilor structurale și a altor instrumente de finanțare naționale, regionale și locale⁽¹¹⁾ pentru a sprijini aplicarea politicilor de integrare a romilor și propune să se garanteze, în interesul responsabilizării sociale, finanțarea acestor politici prin proceduri ajustate și prin asigurarea unei asistențe tehnice adecvate, luând în considerare multiplele aspecte ale acestei chestiuni, cum ar fi accesul la îngrijire medicală, formare profesională, locuri de muncă și locuințe;

2.9 salută propunerile prezentate în documentul Comisiei Europene pe tema „Un cadru european pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020” și acordă o mare importanță punerii lor în aplicare în mod coerent atât la nivelul Uniunii, cât și la nivel național, dorind să se implice ferm în acest proces în calitate de partener;

2.10 cu toate acestea, consideră că acest document îndelung așteptat nu a răspuns pe deplin tuturor așteptărilor. CESE crede că obiectivele trebuie să fie mai bine definite și mai explicite în ce privește sarcinile care ne revin și subliniază importanța unei dezbateri sociale deschise la nivel european pe această temă. În vederea asigurării succesului documentului, CESE subliniază nevoia vitală de mecanisme de evaluare și de indicatori de performanță. Prin urmare, după părerea sa, Concluziile Consiliului adoptate în mai, care vor fi avizate de Consiliul European din iunie, vor avea o importanță deosebită, atât din punct de vedere social, cât și operațional;

2.11 menționează că excluderea și discriminarea romilor generează costuri sociale și publice importante, în timp ce integrarea acestora ar produce beneficii economice evidente⁽¹²⁾;

⁽¹⁰⁾ În primul rând principiile „vizarea clară, dar nu exclusivă”, „abordarea interculturală” și „integrarea socială”.

⁽¹¹⁾ Fondul Social European, Fondul european de dezvoltare regională, Instrumentul de asistență pentru preaderare, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală / Banca Mondială, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

⁽¹²⁾ „Marea majoritate a romilor în vârstă de muncă nu au calificarea necesară pentru a participa cu succes la piața forței de muncă. [...] Prin urmare, țările din Europa pierd anual sute de milioane de euro în productivitate și contribuții fiscale plătite guvernelor. [...] Câștigurile fiscale anuale rezultate în urma reducerii deficiențelor ratei de ocupare a forței de muncă sunt mult mai mari decât costul total al investițiilor în învățământul public pentru toți copiii romi. [...] Cota romilor în rândul populației în vârstă de muncă va crește, deoarece majoritatea populațiilor din Europa Centrală și de Est îmbătrânesc rapid. Participarea egală a romilor la piața forței de muncă este esențială pentru a face față costurilor naționale în creștere pentru pensii, sănătate și alte costuri pe care le implică îmbătrânirea”. Costurile economice ale excluderii romilor, Banca Mondială, 2010.

2.12 sprijină și participă la activitățile din cadrul rețelei UE - romi, al Deceniului de incluziune a romilor, al Summitului european privind integrarea romilor, al Reuniunii la nivel înalt privind egalitatea, al Platformei integrate a UE pentru incluziunea romilor, al Platformei europene împotriva sărăciei și excluziunii sociale, precum și la numeroase acțiuni de cooperare, reprezentând valorile societății civile, în sens larg;

2.13 accentuează că Uniunea Europeană și instituțiile acesteia au făcut deja eforturi însemnate în domeniul reglementării, orientării și finanțării, în vederea elaborării, adoptării și punerii în aplicare a politicilor de incluziune destinate romilor;

2.14 în același timp, atrage atenția asupra faptului că, în ciuda acestor eforturi combinate, situația romilor nu s-a îmbunătățit în mod decisiv în ceea ce privește discriminarea multora dintre ei, nivelul de trai și oportunitățile în viață; dimpotrivă, s-a constatat înrăutățirea anumitor aspecte. În pofida faptului că marea majoritate a romilor sunt cetățeni ai Uniunii, având aceleași drepturi și obligații ca orice alt cetățean al unui stat membru, aceștia se confruntă și în prezent cu o discriminare constantă și gravă pe piața forței de muncă, în ceea ce privește accesul la educație, locuințe și îngrijire medicală, la servicii publice, precum și libera circulație;

2.15 este conștient de faptul că există diferențe semnificative între situația diferitelor grupuri de romi. În timp ce o mare parte dintre ei sunt bine integrați în mediul lor de viață, fie el urban sau rural, alții trăiesc în sărăcie și cu lipsuri extreme, fiind permanent excluși. În sfârșit, o mică parte dintre ei duc o viață nomadă, ceea ce îi deranjează pe cei cu care intră în contact;

2.16 susține că este esențial ca persoanele care trăiesc în sărăcie și sunt discriminate să fie responsabilizate. Autodeterminarea autentică presupune libertatea de alegere. În general, un factor decisiv în punerea în aplicare a politicilor de integrare este ca persoanele să aibă puterea, mijloacele și autoritatea de a-și croi propriul destin. De aceea, politica în ansamblu, alături de diferitele domenii de acțiune, trebuie să-i ajute pe cei afectați să-și dezvolte capacitatea de a decide cu privire la propriul destin, în limitele statului de drept;

2.17 crede ferm că nu este necesară acordarea unor drepturi speciale romilor, ci respectarea deplină a cetățeniei lor europene, garantându-le în același timp toate drepturile fundamentale ale UE, precum și toate drepturile civile, asigurându-se totodată respectarea drepturilor existente, precum și sancționarea nerespectării acestora, în special în cazurile în care persoanele responsabile cu aplicarea legii acționează în mod injust și discriminatoriu;

2.18 subliniază că femeile, copiii, persoanele în vârstă și cele cu handicap din rândul romilor sunt afectate într-o măsură și mai mare de excluziune, aceste fenomene negative fiind agravate în urma crizei economice și sociale;

2.19 își exprimă convingerea că această situație poate fi schimbată doar printr-un program strategic integrat, coordonat și coerent și printr-o acțiune politică hotărâtă, pusă în aplicare în mod sistematic în toate domeniile de politică. Observă cu satisfacție eforturile depuse de instituțiile și organismele UE (inclusiv de CESE), în colaborare cu actuala Președinție ungară a Consiliului, în vederea creării condițiilor necesare pentru soluționarea acestor probleme și recomandă ca, pe parcursul Președinției polone, să se organizeze o conferință ministerială pentru a dezbate experiențele acumulate și rezultatele obținute.

3. Recomandări politice ⁽¹³⁾

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN:

3.1 observă că abordarea tradițională cu privire la definirea romilor ca grup-țintă se bazează pe ceea ce consideră majoritatea că înseamnă a fi rom. Cu toate că, din punctul de vedere al cercetării, de exemplu, această abordare poate fi utilă și un mod eficient de evaluare a naturii excluziunii sociale, totuși, orice mod de identificare a romilor bazat pe trăsături exterioare de apartenență rasială este contrar drepturilor fundamentale ale omului, în special dreptului de definire a propriei identități; pe lângă faptul că este neproductiv, nu poate fi nici susținut politic;

3.2 în mod contrar abordărilor tradiționale, recomandă ca statele membre să respecte valorile fundamentale ale strategiei-cadru adoptate și să aplice în același timp cerința de vizare „în mod explicit, dar nu exclusiv” exprimată în cadrul celor 10 principii fundamentale adoptate în cadrul Platformei pentru incluziunea romilor. În conformitate cu cele patru domenii de acțiune menționate în Comunicarea Comisiei (educație, ocuparea forței de muncă, sănătate și locuințe), acestea ar trebui să reunească trei abordări politice și strategice care pun în evidență natura problemelor și posibilitățile de acțiune și care constituie cei trei piloni ai unei politici realiste și fezabile de integrare a romilor:

- a) o politică de integrare fără deosebire de rasă și etnie – abordarea concentrării problemelor sociale și reducerea sărăciei și a lipsurilor extreme;
- b) o politică de sprijinire a responsabilizării persoanelor care se consideră membre ale oricăror comunități rome și de celebrare a incluziunii sociale realizate de acestea;
- c) politici generale și acțiuni publice împotriva rasismului;

3.3 o politică de integrare fără deosebire de rasă și etnie – accesul universal și combaterea concentrării excluziunii și reducerea sărăciei și a lipsurilor extreme;

3.3.1 în loc să se concentreze asupra caracteristicilor etnice și rasiale, o politică de integrare nediscriminatorie trebuie să aibă în vedere mai degrabă problemele legate de excluziunea socială, independent de caracteristicile rasiale, adică problemele legate de

⁽¹³⁾ Această secțiune cuprinde recomandări referitoare la politici în ansamblu sau la contextul lor, însă, din motive de spațiu, nu poate aborda în detaliu chestiuni legate de fiecare politică în parte.

educație, ocuparea forței de muncă (inclusiv diferite forme de ocupare a forței de muncă, cum ar fi antreprenoriatul, activitatea independentă etc.), sănătate și locuințe, după cum se indică în Comunicarea Comisiei. Politică de integrare trebuie să aibă în vedere concentrarea teritorială a dezavantajelor socioeconomice, indiferent de componența (etnică sau de altă natură) a grupului de persoane afectate de excludere, urmând calea Strategiei Europa 2020, și să trateze cu prioritate soluționarea a două probleme specifice;

3.3.2 prima prioritate este punerea în aplicare coerentă a criteriului „accesului universal”. În plus față de eliminarea efectelor discriminatorii în plan juridic, „accesul universal” cuprinde cerințe privind accesibilitatea și disponibilitatea fizică, adaptarea la nevoi, accesibilitatea economică și calitatea conform standardelor. Pe lângă eliminarea obstacolelor de natură juridică, obiectivul este de „a apropia” instituțiile publice de zonele dens populate de romi, respectiv îmbunătățirea legăturilor de transport pentru ca aceștia să aibă acces la instituțiile și serviciile la care situația lor le dă dreptul de a apela;

3.3.3 excluderea poate fi concentrată sub două forme principale: 1) în termeni geografici și de reședință, 2) în termeni instituționali, prin modul în care furnizorii de servicii (inclusiv furnizorii de servicii publice) intră în contact cu persoane excluse din punct de vedere social (efect de segregare instituțională);

3.3.4 excluderea concentrată poate fi redusă, pe de o parte, prin îmbunătățirea orientată a condițiilor instituționale și reabilitarea zonelor rezidențiale celor mai sărace, care nu sunt conforme cu standardele minime, și, pe de altă parte, prin preîntâmpinarea izolării prin reforme de promovare a integrării instituționale și prin încurajarea în mod deliberat a relaționării și interacțiunii;

3.3.5 accesul universal este un aspect esențial al obiectivelor fundamentale ale Strategiei de la Lisabona; astfel, piața forței de muncă și alte aspecte sociale, consolidarea mobilității și educația constituie în continuare priorități majore. Documentele strategice din ultimii ani pun mai mult accentul pe aspectul legat de sănătate, în special sănătatea publică, pe politicile în domeniul locuințelor și al urbanizării, în special pe eliminarea așezărilor izolate, a taberelor și a altor locuri de segregare, în paralel cu dezvoltarea economiilor locale, a inițiativelor comunităților, a microîntreprinderilor (lucrători care desfășoară activități independente), a celor mici și mijlocii, precum și pe serviciile comunale gestionate public sau privat (ONG). Armonizarea strategiilor de combatere a sărăciei în rândul copiilor și a strategiilor pentru romi reprezintă o chestiune foarte importantă (sprijinirea accesului mamelor pe piața forței de muncă prin consolidarea responsabilității autorităților în ceea ce privește educația copilului, asigurarea accesului deplin la unitățile de educație preșcolară și de învățare timpurie, ținând seama de subvențiile și stimulentele destinate educației și formării copiilor ai căror părinți sunt săraci);

3.4 o politică de sprijinire a responsabilizării persoanelor care se consideră membre ale oricăror comunități rome și de celebrare a incluziunii sociale realizate de acestea;

3.4.1 este absolut vital pentru cei care își asumă aceeași identitate să poată, din proprie inițiativă, împreună cu tovarășii aleși și ca o comunitate, să-și aleagă propria cale și să-și păstreze limba, cultura, obiceiurile etc., care constituie elementele fundamentale ale identității lor. De aceea, strategia națională de integrare a romilor trebuie să le faciliteze celor care se declară romi să-și creeze propriile comunități, propriul spațiu public (media) și propriile organizații, precum și să asigure funcționarea acestora la fel de bine ca în cazul oricărui alt grup minoritar care suferă în urma excluderii sociale. La fel de important este ca organizațiile guvernamentale și neguvernamentale autonome ale romilor să beneficieze de același cadru organizațional ca alte minorități etnice, iar, după caz, proporțional cu numărul de membri, sprijinul financiar acordat să fie același cu sprijinul acordat altor minorități etnice;

3.4.2 o condiție prealabilă este ca interculturalitatea, interacțiunea și comunicarea vie în ambele direcții și integrarea – în ceea ce privește principiile, teoria și bunele practici comunitare și instituționale din Europa – să devină adevărați factori de acțiune și să facă parte din viața cotidiană;

3.4.3 elementul-cheie al politicilor de acțiune pozitivă este ca persoanele care aparțin minorităților naționale să-și poată face auzit glasul, iar interesele să le fie reprezentate. Trebuie susținute acele instrumente și mijloace prin care aceștia pot pune în evidență handicapurile sociale și eforturile lor politice de depășire a acestor handicapuri;

3.4.4 politicile de responsabilizare ar trebui să susțină măsurile pozitive de promovare a accesului populației rome pe piața forței de muncă, inclusiv dobândirea unor funcții înalte în domeniul afacerilor, al administrației publice, în politică, media, în domeniul științei și al artei, sprijinindu-i în același timp să-și înființeze propriile întreprinderi mici și mijlocii.

3.5 *Politica de combatere a rasismului*

3.5.1 grupul țintă al strategiei de combatere a rasismului este societatea în ansamblu; dimensiunea politică a unei astfel de strategii este animată de convingerea că într-o lume dinamică, aflată în dezvoltare, echitabilă și umană, poziția socială a fiecăruia trebuie să se bazeze în special pe competențele și calitățile sale, și nu pe avantajele sau handicapurile datorate originii lor, de care depind șansele lor de reușită în viață. La fel, nu ar trebui să sufere în urma consecințelor negative ale excluderii care îi afectează. Caracteristicile moștenite și care nu pot fi schimbate, cum ar fi sexul, originea și religia nu trebuie să constituie motive de discriminare. Transpunerea acestor principii în practică este garantată prin instrumentele legislației împotriva discriminării. În acest sens, o contribuție utilă ar fi punerea în aplicare deplină la nivel național a legislației europene împotriva discriminării, în diferitele domenii de acțiune și în cadrul sistemelor de reglementare. Eficacitatea legislației nu constă exclusiv în sancțiunile aplicate și efectul lor de descurajare, ci și în faptul că majoritatea cetățenilor dintr-o societate democratică se străduiesc să respecte litera și spiritul legii;

3.5.2 întrucât este mai dificilă „descurajarea” oamenilor sau „zdruncinarea” prejudecăților lor și a acțiunilor rasiste prin argumente raționale, politicile de combatere a rasismului se clădesc înainte de toate pe modele de comportament și de comunicare, prin care se transmite imaginea pozitivă a modelelor de comunicare non-violentă, de cooperare și soluționare a problemelor, bazate pe interese raționale; în același timp, aceste politici condamnă formele de comportament agresiv și rasist, bazat pe prejudecăți și ură. În acest context, liderii de opinie și, în primul rând, elita politică și media au o răspundere deosebit de mare.

3.6 Consolidarea caracterului „tangibil” al strategiei

3.6.1 în ultimele două decenii, diferitele politici ale Uniunii au înregistrat progrese importante în ce privește evaluarea obiectivă a excluziunii sociale și combaterea excluziunii, incluzând rezultatele acestor evaluări în politicile sociale. Disponibilitatea datelor reprezintă o condiție indispensabilă pentru punerea în aplicare și evaluarea unor politici adecvate. Totuși, în ciuda eforturilor de până acum, datele disponibile cu privire la populație și grupurile-țintă sunt încă insuficiente. Având în vedere obiectivele strategiei, este important să se facă progrese în următoarele domenii:

3.6.2 politica de incluziune fără deosebire de rasă și etnie: în dezvoltarea în continuare a metodelor de evaluare a diferitelor forme de sărăcie și a lipsurilor, sunt necesare eforturi pentru a măsura concentrarea excluziunii, respectiv pentru a pune în evidență impactul măsurilor luate în baza politicilor relevante. CESE recomandă ca Eurostat și birourile de statistică din statele membre să adauge la indicatorii de excluziune indicatori de sărăcie extremă și de excluziune extremă și să elaboreze principiile unei metode de calcul statistic și prelucrare a datelor care să permită estimarea nivelului de sărăcie și de lipsuri extreme;

3.6.3 pe baza acestora, statele membre ar trebui să identifice în cadrul strategiilor lor unitățile teritoriale (aglomerări urbane, cartiere marginase, zone centrale, tabere, cartiere izolate, așezări rurale etc.) caracterizate printr-un nivel deosebit de ridicat al concentrațiilor formelor de excluziune și de excluziune extremă în zonele locuite, indiferent dacă aceste zone sunt sau nu considerate de opinia publică a fi locuite de romi. Comitetul recomandă ca statele membre să conceapă strategii de urbanism în vederea eliminării acestor zone sau în vederea transformării lor în zone locuibile și să stabilească mecanisme bazate pe datele concrete necesare monitorizării acestor strategii;

3.6.4 politica de autonomizare a romilor: handicapurile și dezavantajele pot fi identificate doar dacă cei care își asumă identitatea etnică solicită să fie înregistrați de autorități ca aparținând minorității respective. În lipsa unei solicitări, trebuie interzisă în mod categoric și hotărât orice mențiune în registrele publice referitoare la minoritate pe baza caracteristicilor rasiale. Având în vedere caracterul deosebit de sensibil al datelor legate de minoritățile etnice, trebuie garantate prin orice mijloace, pe de o parte, o protecție maximă a datelor cu caracter personal, pe de altă parte, difuzarea amplă a datelor agregate referitoare la minorități;

3.6.5 în paralel cu reducerea excluziunii și a sărăciei și cu atenuarea formelor extreme ale acestora, Comitetul sugerează susținerea programelor lingvistice, culturale, educative și comunitare menite să contribuie la dezvoltarea comunității romi, aceste programe putând să ajungă la membrii acestei comunități;

3.6.6 politica de combatere a rasismului: pornind de la studiile efectuate la nivelul Uniunii și în statele membre, trebuie să se faciliteze monitorizarea schimbărilor în ceea ce privește prejudecățile față de romi, gradul prezenței acestora în diferite grupuri sociale și impactul politicilor asupra evoluției prejudecăților etnice și rasiale. Este necesară punerea în practică a unor programe de sensibilizare și de conștientizare a publicului larg cu scopul de a combate atitudinile de excluziune și prejudecățile rasiste care se pot observa în rândul populației. Trebuie monitorizată în mod regulat realizarea acestor programe;

3.6.7 recomandă insistent să se monitorizeze nu numai tendințele privind prejudecățile și rasismul, ci și impactul pozitiv și beneficiile sociale ale inițiativelor publice și ale societății civile, bunele practici menite să diminueze prejudecățile împotriva romilor și xenofobia și să îmbunătățească integrarea interculturală favorabilă incluziunii.

3.7 Aspecte de interes general cuprinse în punerea în aplicare în statele membre

3.7.1 complexitate: CESE atrage atenția că într-o serie de domenii este necesar să se stabilească măsuri de consolidare a rolului pozitiv al romilor în societate, de îmbunătățire a condițiilor lor de trai și de promovare a integrării lor; aceste măsuri ar trebui să devină politici sistematice. În acest sens, trebuie, în primul rând, articulate elementele diferitelor domenii politice, în al doilea rând, trebuie stabilite legături intersectoriale de bună guvernare, iar în al treilea rând, trebuie puse în aplicare în mod sistematic la nivel politic. Pentru aceasta este necesară o abordare unitară și concertată din partea tuturor părților implicate în procesul de implementare;

3.7.2 elementele programelor trebuie să fie relaționate în mod coerent (coerență) și să fie integrate (consecvență). Al treilea element-cheie al punerii în aplicare este planificarea și stabilirea priorităților (caracterul secvențial), ceea ce înseamnă că niște obiective realiste pot fi îndeplinite doar în etape bine definite, succesive. În acest sens, se impune o autoritate de coordonare competentă și funcțională;

3.7.3 elaborarea și punerea în aplicare a politicilor de integrare trebuie să fie orientate în funcție de nevoile reale, în mod diferențiat și flexibil, ceea ce permite luarea în considerare a caracteristicilor locale (regionale) în mod optim. Strategiile de integrare ar trebui planificate și puse în aplicare „în ambele direcții”, pe baza unor eforturi și influențe reciproce și să fie orientate în beneficiul reciproc al tuturor;

3.7.4 o condiție indispensabilă pentru utilizarea cererilor de exprimare a interesului și a fondurilor UE este simplificarea cerințelor privind achizițiile publice și raportarea. Punerea în aplicare concepută cu grijă ar trebui să pună accentul pe consolidarea capacităților, coordonarea corespunzătoare și susținerea prin voință politică clară; implicarea reprezentanților părților interesate în procesul de planificare este vitală;

3.7.5 implementare bazată pe dovezi - indicatori: politicile trebuie să-și dovedească în mod clar și verificabil eficiența, adică trebuie să fie eficiente în raport cu obiectivele propuse. O politică nu trebuie să producă daune și riscuri mai mari decât cele față de care trebuie să ne protejeze și nici nu trebuie să fie inutil de costisitoare. Până în prezent s-au depus eforturi importante, însă insuficiente, în vederea consolidării caracterului „tangibil” al unei astfel de politici. În eforturile de integrare a romilor este deosebit de important să poată fi evaluate nu numai programele, ci și politica în ansamblu; de aceea trebuie promovată, atât în statele membre, cât și la nivelul UE, o cultură a evaluării, un sistem de exigențe mai sever, punerea în practică a unor indicatori de performanță de statistică socială și socioeconomică, aplicați întotdeauna grupului țintă relevant, precum și organizarea unui sistem instituțional de evaluare bazat pe date științifice. În acest scop trebuie asigurate resurse adecvate obiectivului;

3.7.6 CESE sprijină punerea în aplicare a Cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020 și politicile naționale care contribuie la acesta, dar dorește să participe la evaluarea acestor politici în baza mandatului din partea societății civile și a legăturii intrinsece cu organizațiile societății civile din statele membre. Intenționează să se implice în medierea dintre instituțiile UE și societatea civilă organizată și să participe ca partener activ în cadrul Platformei UE pentru incluziunea romilor, precum și la alte forme de dialog structurat;

3.7.7 participare și reprezentare: o politică a integrării nu poate exista, fie în teorie, fie în practică, fără implicarea intensivă a părților interesate. De aceea trebuie evitate procedurile paternaliste care limitează drepturile; mai degrabă trebuie garantată implicarea cât mai diversificată și mai apropiată a organizațiilor de bază ale romilor, a reprezentanților societății civile locale, a experților și a partenerilor sociali în procesul de luare a deciziilor, de punere în aplicare și de monitorizare, așa cum se prevede în mod clar în Comunicarea Comisiei și în alte documente relevante. În zonele-țintă, este crucial să se ia măsuri pozitive care garantează participarea politică a grupurilor

deosebit de defavorizate (femeile, femeile singure cu copii, persoanele cu o limbă străină ca limbă maternă, persoanele cu dizabilități etc.);

3.7.8 validitatea, credibilitatea și eficacitatea politicilor sunt strâns legate de întrebarea dacă principalii lor destinatari participă la punerea lor în aplicare și dacă le acceptă. Prin urmare, politicile de integrare a romilor trebuie să implice, de la sine înțeles, reprezentanții comunității romă, atât la nivel european, cât și în statele membre și la nivel local (incluziune prin participare);

3.7.9 excluziunea socială și formele sale extreme sunt deseori însoțite – în mod diferit de la un stat membru la altul – de anumite comportamente, moduri de viață și obiceiuri diferite față de cele ale majorității populației (de exemplu, viața nomadă, activități specifice, cum ar fi colectarea și comercializarea unor bunuri uzate, activități artisanale specifice). Trebuie acordată o atenție deosebită acestor particularități în cadrul elaborării strategiilor naționale. Uneori, însă, atitudinile atribuite unui grup etnic sunt de-a dreptul deviate și împotriva legii. Asigurarea conviețuirii pașnice a unor norme culturale antagonice și eforturile constante de a menține în limitele cadrului juridic tensiunile și antagonismele care rezultă din atitudinile și obiceiurile diferite ar trebui să reprezinte obiectivele care definesc natura specific favorabilă incluziunii a strategiilor naționale și, în același timp, provocarea precisă căreia trebuie să-i facă față. În acest scop, este important să se creeze oportunități pentru comunicare deschisă și proceduri accesibile și principalelor părți interesate, iar în acest context le revine un rol decisiv experților în domeniul multiculturalității – inclusiv persoanelor de origine sau cu identitate romă – și lucrătorilor sociali, atât la nivelul serviciilor publice, cât și la cel al programelor desfășurate în cadrul comunității (mediere, prevenire, servicii de conciliere etc.), așa cum se prevede în Comunicarea Comisiei.

3.8 Perspective

3.8.1 CESE estimează că, datorită convergenței eforturilor instituțiilor UE, ale guvernelor, ale statelor membre și ale autorităților și comunităților locale, UE se află probabil într-un moment istoric decisiv. În sfârșit, poate elabora o politică în favoarea celui mai exclus și dezavantajat grup etnic din UE, bazată pe o abordare comună și care probabil nu va fi un eșec costisitor, ci va avea rezultate inteligente și umane. Comitetul dorește să susțină pe deplin acest proces, precum și punerea sa în aplicare.

Bruxelles, 16 iunie 2011

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON